

Tetiana Gavryliuk

Issues of contemporary christian anthropology and the crisis of modern man

This article analyzes the Christian understanding of contemporary anthropological crisis. It is noted that the main problem appears free relation to the category of person. The absence of a clear definition of it leads to problems of social, cultural, and individual levels. It is shown that in the modern Christian theology category of personality reveals the image of God in man.

Keywords: Trinity, face, love, anthropology, Orthodoxy, freedom, hypostasis, art.

Татьяна Гаврилюк

Вопросы современной христианской антропологии и кризис современного человека

Статья посвящена анализу христианского понимания современного антропологического кризиса. Отмечается, что основной проблемой выступает свободное отношение к категории личность. Отсутствие ее четкого определения приводит к проблемам как социокультурного, так и индивидуального уровней. Показано, что в современном христианском богословии категория личность раскрывает образ Божий в человеке.

Ключевые слова: Троица, Лицо, любовь, антропология, православие, свобода, ипостась, творчество.

УДК 2-4:342(438)

Лариса Владиченко
(Київ)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ РЕЛІГІЙНИХ МЕНШИН ПОЛЬЩІ: ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Здійснено огляд проблемних питань державно-конфесійного комплексу релігійних меншин Польщі. Зокрема зосереджено увагу на наявності анахронізмів у партикулярних нормативно-правових актах, що регулюють відносини держави і конкретних релігійних організацій. Розглянуто питання щодо практичної реалізації некатолицькими релігійними об'єднаннями права на: укладання партикулярних законів, процедури визнання державою релігійного шлюбу та інші. Висвітлено шляхи та перспективи вирішення представниками державних структур зазначених проблемних питань релігійної меншості країни.

Ключові слова: релігійні меншини, релігійний шлюб, релігійне свято, партикулярний закон, анахронізм.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Виважену державну політику в сфері релігійного комплексу характеризує створення рівноправних умов для діяльності всіх релігійних організацій держави. Критерієм практичної реалізації такої політики є позитивне вирішення спектру проблемних питань державно-конфесійного комплексу країни. Зазначимо, що на сьогодні в Польщі існує низка проблемних питань у контексті державно-конфесійні відносини країни, які стосуються безпосередньої діяльності як католицької спільноти, так і інших релігійних співтовариств існуючих у Польщі.

Згідно офіційних державних статистичних даних у Польщі діє близько 180 зареєстрованих церков і релігійних організацій, з яких приблизно 86% займають католицькі організації, решта – всі інші релігійні об'єднання. Отже, за таким розподіленням релігійної мережі державним керманічам необхідно дотримуватися принципу рівноправного вирішення проблемних питань, що стосуються діяльності не тільки релігійної більшості

країни, але і невеликих релігійних напрямків. Таким чином, актуалізується питання щодо стану вирішення важливих проблем у діяльності релігійних меншин Польщі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. На існування проблемних питань у діяльності релігійних меншин Польщі у своїх дослідженнях звертають увагу такі експерти у сфері державно-конфесійних відносин та конфесійного права: П.Станіш, Р.Кносал (щодо наявності анахронізмів у партикулярних законах, які регулюють відносини держави і релігійних організацій); П.Борецькі, З.Вітковські, М.Олшувка, М.Пентшак, А.Януховські (щодо практичного втілення права стосовно укладання індивідуальних законів, які регулюють відносини держави і некатолицьких релігійних об'єднань); Р.Кносал (щодо визнання укладання релігійного шлюбу в некатолицьких релігійних організаціях на рівні з цивільним) та інші. Слід підкреслити, що в наукових дослідженнях бракує комплексного огляду вказаної проблематики. Дана стаття покликана здійснити такий огляд проблемних питань існування релігійних меншин Польщі.

Формулювання мети статті (постановка завдання). Метою статті є огляд проблемних питань діяльності релігійних меншин Польщі та окреслення шляхів і механізмів їх вирішення. Висвітлення означеної мети передбачає здійснення наступних завдань: окреслити проблемні питання діяльності релігійних меншин Польщі; здійснити огляд діяльності владних структур щодо їх вирішення; надати рекомендації щодо законодавчого впровадження стосовно вирішення порушених питань.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вирішення існуючих проблемних питань діяльності релігійної меншості Польщі потребує як прийняття нових законодавчих актів, так і відповідних змін до чинних нормативно-правових актів, які регулюють дані відносини. Конкретизуємо зазначене.

Одним із проблемних питань існування релігійної меншості країни є питання, яке стосується новелізації індивідуальних або партикулярних законів, котрі регулюють відносини держави з окремими релігійними організаціями. Серед чинних п'ятнадцяти таких індивідуальних/партикулярних законів три було прийнято під час існування II Польської Республіки (1928-1939 рр.). Безпосередньо це такі нормативно-правові акти: розпорядження Президента Польської Республіки від 22.03.1928 р. «Про відносини держави і Старообрядницької східної церкви, яка не має ієрархії»; закон від 21.04.1936 р. «Про відносини держави і Мусульманських релігійних об'єднань в Республіці Польщі та закон від 21.04.1936 р. Про відносини держави і Караїмських релігійних об'єднань в Республіці Польща». Зазначимо, що деякі з положень перерахованих нормативно-правових актів містять анахронізми (не відповідають реаліям сьогодення).

На цей факт неодноразово і, власне кажучи не один рік поспіль, звертають увагу науковці, громадські та політичні діячі. Зокрема, експерт у сфері конфесійного права Польщі П. Станіш, зазначає, що «норми тих трьох актів десятиліттями не оновлювалися і, на сьогодні, знаходяться у виразній дисгармонії з основними нормами польського конфесійного права» [9, с. 57]. Також, в контексті вищезазначених нормативно правових актів проф. Ришард Кносала у своєму офіційному зверненні від 23 травня 2013 р. до міністра адміністрації і цифрації зазначає, що «ці акти свідчать про значний анахронізм у порівнянні з існуючою правовою системою» [7, с. 160].

У двох із вищезазначених законах (в ст. 4 закону «Про відносини держави і Мусульманських релігійних об'єднань в РП» та в ст. 3 закону «Про відносини держави і Караїмських релігійних об'єднань в РП») вказано, що місцезнаходженням вищого релігійного керівництва є місто Вільно¹ (що власне і є анахронізмом).

Далі слід зазначити, що експерти з конфесійного права Польщі звертають увагу на те, що правовий статус Старообрядницької східної церкви урегульовано розпорядженням Президента РП. В свою чергу, розпорядження, як нормативно-правовий акт, є нижчим у статусному значенні

¹ Вільно (сучасна назва Вільнюс – столиця Литви) – місто, яке до 1795 р. було столицею Великого Князівства Литовського в I Польській Республіці; з 1920 р. до 1922 р. столиця Центральної Литви; з 1922 р. до 1939 р. в межах II Польської Республіки адміністративно-територіальний центр Віленського воеводства.

ніж закон і одночасно «актуальний обов'язковий каталог джерел польського права не передбачає урегулювання правового статусу нормативно-правовими актами даної категорії» [7, с. 160].

Безпосередньо, вищезгаданий проф. Р.Кносал у своєму зверненні до міністра адміністрації і цифрації наголошує на тому, що «правовий статус тих конфесій має бути оновлено» [7, с. 160], а також зазначає те, щоб вищезазначений міністр «розпочав відповідну роботу для вирішення зазначеного питання» [7, с. 160].

Отже, можемо бачити, що на сьогодні питання зміни правового статусу вказаних вище релігійних організацій залишається відкритим. Однак, виходячи з того, що останнім часом дане питання порушується представниками законодавчої ініціативи, можна припустити, що в найближчий час воно буде вирішено позитивно, після здійснення відповідних нормативно-правових змін.

Наступним, потребуючого удосконалення, є питання, яке пов'язане із практичним застосуванням п. 4 і 5 ст. 25 Конституції Польської Республіки. Безпосередньо у п. 4. ст. 25 Конституції РП говориться, що «відносини між Республікою Польща і Католицькою церквою визначаються міжнародним договором, який укладено з Апостольським Престолом, і законами», відповідно у п. 5 ст. 25 зазначено, що «відносини між Республікою Польщею та іншими церквами і релігійними організаціями визначаються законами, які прийняті на основі умови, яку укладено Радою Міністрів з їх відповідними представниками» [3, с. 10].

З вищезазначеного видно, що п. 4 ст. 25 Конституції РП стосується нормативно-правових актів, які визначають відносини між державою і католицькою церквою; відповідно п. 5 ст. 25 Конституції РП – відносин між державою і некатолицькими об'єднаннями. Безпосередньо текст п. 5 ст. 25 Конституції РП було передбачено для створення рівноправних умов діяльності некатолицьких релігійних організацій Польщі на рівні з католицькою церквою.

Як зазначає проф. З.Вітковскі: «Колишній Прем'єр Х.Сухотська при підписанні конкордату висловила думку про його модельну функцію відносно правової регуляції щодо інших церков і релігійних організацій, це означає, що підписання конкордату «не передбачає урегулювання правової ситуації для інших церков і релігійних організацій, однак прокладає дорогу для того, щоб такі самі гарантії, котрі передбачені конкордатом для Католицької церкви, завдяки державі було гарантовано іншим церквам, з врахуванням принципу справедливості і пропорційності» [5].

Оскільки відносини держави і Католицької церкви Польщі урегульовані міжнародним договором – Конкордатом, то для інших релігійних організацій, що проводять свою діяльність у Польщі передбачена можливість урегулювання державно-конфесійних відносин окремими законами, основою затвердження яких є укладання угоди між уповноваженими представниками Ради Міністрів і відповідної релігійної організації.

У п. 5 ст. 25 Конституції РП відсутнє пояснення правової процедури укладання вищезазначеного угоди, а також у польському законодавстві відсутні інші нормативно-правові, які б регламентували таку процедуру.

В результаті чого можемо спостерігати той факт, що після прийняття в 1997 р. Конституції РП не відбулося прийняття жодного індивідуального закону, який би регламентував відносини між державою і певною релігійною організацією, незважаючи на те, що від релігійних організацій Польщі такі заявки надходили. Зокрема від Церкви християн віри євангельської в РП, Церкви євангельських християн в РП, Церкви вільних християн в РП, Церкви зібрання Христа в РП та Новоапостольської церкви в РП.

Безпосередніми діями влади стосовно усунення даної законодавчої колізії були такі кроки. В Міністерстві внутрішніх справ і адміністрації² впродовж 1999 р. було розроблено положення відносно укладання угоди між Радою Міністрів і релігійними організаціями для прийняття в подальшому відповідного закону, який би регулював ці відносини. В 1999 р. Легалізаційною радою, яка діяла при голові Ради Міністрів, було підготовлено Експертний висновок до проекту положення міністра внутрішніх справ і адміністрації в справі щодо

² Вказане міністерство з 1996 р. по 2011 р. відповідало за проведення державної політики у сфері державно-конфесійних відносин.

визначення критеріїв, яким мають відповідати церкви та інші релігійні організації, що клопочуть про укладання угоди з урядом на підставі п. 5 ст. 25 Конституції РП. У вказаному експертному висновку було піддано критиці текст проекту постанови, де безпосередньо зазначалося, що «слід визнати неприпустимим встановлення будь-яких критеріїв, яким повинні відповідати церкви та інші релігійні організації що клопочуть про укладання угоди з урядом на підставі п.4 ст. 25 Конституції» [5], оскільки це суперечить нормам чинного законодавства, зокрема нормі про рівноправність церков і релігійних організацій. Також у експертному висновку було висловлено рекомендацію Міністерству щодо необхідності розроблення останнім текстового взірця угоди, яку мають укласти релігійні організації з Урядом, для подальшого прийняття індивідуальних законів. У подальшому вищезазначеного положення не було затверджено, а також не відбувалося законотворчої роботи щодо підготовки взірця тексту угоди.

У 2003 р. на пленарних засіданнях Польського сейму депутатом IV скликання Анджеєм Ауміллером, в контексті розгляду напрямків державно-конфесійної політики відносно некатоліцьких церков і релігійних організацій, було порушено питання стосовно бездіяльності Міністерства у вирішенні вищезазначеного питання. Зокрема, у зверненні до міністра внутрішніх справ і адміністрації А.Ауміллер зазначає, що «єдиним результатом більш ніж 6-ти річної дії п. 5 ст. 25 Конституції є створення при Міністерстві внутрішніх справ і адміністрації робочої групи щодо опрацювання вищезгаданої умови, однак його не можна охарактеризувати задовільно, але факт створення робочої групи вказує на існування хоча б проекту напрямку майбутньої державно-конфесійної політики» [1].

Наголосимо на тому, що після проведення у Польщі адміністративної реформи в 2011 р., Міністерство внутрішніх справ і адміністрації було реорганізовано і функції стосовно забезпечення проведення політики у державно-конфесійній сфері було передано до новоствореного Міністерства адміністрації і цифризації. Таким чином, автоматично з припиненням діяльності Департаменту у справах релігій і національних меншин при Міністерстві внутрішніх справ і адміністрації припинила діяльність вищезазначена робоча група. Отже, на сьогодні, знову актуальним постає питання стосовно створення робочої групи вже при відповідному підрозділі Міністерства адміністрації і цифризації.

Одним із поточних питань у його вирішенні – є питання відносно того, хто має бути суб'єктом законодавчої ініціативи в поданні законопроекту. Як зазначає А.Януховські, «хоча конституцією і не передбачено виключного права Ради Міністрів, однак логічним видається те, що вона (як одна із сторін умови) внесла б до Сейму проект відповідного закону» [2, с. 276]. Таким чином, законодавцю необхідно розробити і прийняти відповідний нормативно-правовий акт, який би регулював процедуру прийняття індивідуальних законів між державою і релігійними організаціями.

Черговими правовим питанням, що залишається невирішеним для представників релігійної меншості країни і вирішення якого потребує прийняття відповідних змін до ряду нормативно-правових актів – питання визнання релігійного шлюбу на рівні з цивільним.

Актуалізація окресленого питання повстала після того як 15 листопада 1998 р. вступив в дію закон Про зміну Сімейного і опікунського кодексу, Процесуально цивільного кодексу, закону «Про акти цивільного стану, закону Про відносини держави з Католицькою церквою в Польській Республіці» та деяких інших законів (Законодавчий вісник 1998, № 117, ст. 757). Вказаний закон був результатом спільної праці Конкордатних комісій (церковної і урядової), прийняття якого потребувало узгодження польської системи права з положеннями Конкордату³. Відповідно до норм цього закону релігійний шлюб вважається дійсним (прирівнюється до цивільного шлюбу) після безпосереднього укладання даного шлюбу.

Згідно з § 3 ст. 1 закону передбачено, що релігійний шлюб, який прирівнюється до цивільного, можуть укласти ті релігійні організації, в яких «ратифікована умова міжнародна чи закон регулюючий відносини між державою і церквою або іншою

³ Конкордат між Апостольською Столицею та Польською Республікою був прийнятий 28 липня 1993 р., ратифікований 25 березня 1998 р.

релігійною організацією, передбачає можливість укладання шлюбу, який відповідає внутрішнім настановам церкви або релігійним організаціям і має такі самі наслідки, як і шлюб укладений через цивільного реєстратора» [10].

Таких церков у Польщі нараховується одинадцять. В додатку до роз'яснення міністра внутрішніх справ і адміністрації від 21 лютого 2008 р. «З питання переліку списку посад, зайняття яких уповноважує до здійснення засвідчень, що є підставою для оформлення свідоцтва про шлюб передбаченого в спосіб визначений ст. 1 пар. 2 і 3 Сімейно-опікунського кодексу» наведено перелік церков і релігійних організацій з посадами духовних осіб, які, згідно з внутрішніми церковними настановами, мають право засвідчувати релігійний шлюб, що прирівнюється державою до цивільного шлюбу.

Наведемо список цих церков із зазначенням посад духовних осіб, які мають право засвідчувати релігійний шлюб: Католицька церква – керівник єпархії, настоятель, адміністратор парафії, вікарій під час заміни настоятеля; Польська автокефальна православна церква – єпископ, настоятель, вікарій з дозволу настоятеля; Євангельсько-аугсбургська церква – єпископ, настоятель, адміністратор, вікарій; Євангельсько-реформована церква – всі ординовані духовні особи; Євангельсько-методистська церква – пастор парафії; Церква християн-баптистів – пастор; Церква адвентистів сьомого дня – духовні лідери; Польсько-католицька церква – керівник єпархії, настоятель, адміністратор парафії; Старокатолицька церква маріатів – старший єпископ, ординарій, єпископ, адміністратор парафії; П'ятидесятницька церква – пастор; Союз іудейських релігійних об'єднань – рабин, помічник рабина [Див.: 6].

На сьогодні вказане питання залишається актуальним ще для чотирьох релігійних організацій, правовий статус яких урегульовано індивідуальними нормативно-правовими актами, а саме Мусульманського релігійного об'єднання, Караїмського релігійного об'єднання, Старообрядницької східної церкви, Католицької церкви маріатів. Також воно актуально для релігійних організацій, правовий статус яких регулюється законом від 7 травня 1989 р. «Про гарантії свободи совісті та віросповідання». Згідно даних Міністерства адміністрації і цифризації, станом на початок 2013 г. таких релігійних організацій нараховується 158 одиниць [Див.: 4]. Безпосередньо в нормативно-правових актах, які регулюють правовий статус зазначених релігійних організацій, вищезазначеної умови не передбачено.

Тому власне і постає питання про дотримання принципу рівноправності, до всіх церков і релігійних організацій діючих в Польщі, проголошеного п.1 ст.25 Конституції ПР. На чому безпосередньо і наголошують дослідники конфесійного права і державно-конфесійних відносин Польщі. Наприклад, проф. Р. Кносала в даному контексті зазначає, що передбачення принципу «реалізації релігійних функцій має бути однаковим, особливо коли мова йде про такий важливий інститут, як релігійна форма цивільного шлюбу, оскільки його передбачено для полегшення життя перш за все звичайним людям» [7, с. 161].

Зазначимо, що дане питання активно піднімається представниками протестантських релігійних організацій, зокрема: Армією спасіння, Христос для всіх, Християнською реформаційною церквою, Християнським центром Нова хвиля, Християнським центром Бог є знаменням, Божою церквою в Христі, Божою церквою в Польщі, Церквою християн віри євангельської, Церквою доброго Пастора, Церквою євангельських християн, Церквою Ісуса Христа «Сион», Урсиновським євангельським об'єднанням, Вроцлавом для Ісуса, Церковним об'єднанням Ісуса та іншими. Також дане питання є предметом обговорення на засіданнях консультативно-дорадчих органах які створені для вирішення актуальних питань державно-конфесійної сфери, наприклад, на засіданнях Спільної комісії представників уряду Польщі і Євангельського альянсу Польщі. Останнє засідання комісії відбулося 12 липня 2011 р. В останнє, на сьогодні, вказане питання піднімалося представниками верхньої палати парламенту Польщі на парламентських засіданнях 23-24 травня 2012 р. [Див.: 7, с. 161].

Таким чином, для вирішення питання щодо рівноправності у визнанні державою релігійного шлюбу всіх релігійних організацій Польщі необхідно внести відповідні зміни до комплексу законодавчих актів. Дані зміни можливо внести двома способами. Перший

передбачає внесення змін до Сімейного кодексу стосовно принципу розділення релігійних організацій, другий – внесення відповідних зміни щодо відповідності нормам Сімейного кодексу у нормативно-правові акти, які регулюють відносини держави і релігійних організацій. Отже, законодавцю необхідно обрати найоптимальніший варіант, який би, в першу чергу, задовольняв представників релігійних організацій у вирішенні даного питання.

Чергове питання, яке порушують представники некатолицьких церков і релігійних організацій відносно проголошеного принципу рівноправних умов діяльності всіх релігійних організацій Польщі – питання щодо можливості звільнення від праці і навчання в дні церковних і релігійних свят без умови їх відпрацювання. Дане питання перед представниками владних структур порушують: Польська автокефальна православна церква в РП, Католицька церква в РП греко-католицького (візантійсько-українського) обряду, Церква адвентистів сьомого дня в РП, представники мусульманських та іудейських релігійних організацій, а також інші представники релігійної спільноти.

Прецедентом порушення зазначеного питання стало визнання на законодавчому⁴ рівні деяких католицьких свят як державних і одночасно вільних днів від праці та навчання. Безпосередньо цими днями є такі релігійні свята католицької церкви: 6 січня – свято Трьох Королів або Богоявлення; перший і другий день Великодня; П'ятидесятниця або День сходження Святого Духа; День Тіла Господнього; 15 серпня – день Успіння Пресвятої Богородиці; 1 листопада – день Всіх Святих; 25-26 грудня – Різдво Христове та неділі. Чинне законодавство Польщі не передбачає відпрацювання цих вихідних днів.

Результатом численних звернень некатолицької релігійної спільноти щодо врахування їх прав стосовно святкування ними релігійних свят на рівні з католицькими, стало прийняття низки поправок до партикулярних/індивідуальних законів, а саме: закону від 13 травня 1994 р. «Про відносини держави і Євангельсько-реформаційної церкви» (ст. 14); закону 13 травня 1994 р. «Про відносини держави і Євангельсько-аугсбургської церкви в Республіці Польща» (ст. 14); закону від 30 червня 1995 р. «Про відносини держави і Церквою християн-баптистів в Республіці Польща» (ст. 11); закону від 30 червня 1997 р. «Про відносини держави з П'ятидесятницькою церквою в Республіці Польща» (ст. 12); закону від 30 червня 1997 р. «Про відносини держави з Церквою адвентистів сьомого дня в Республіці Польща» (ст. 11); закону від 20 лютого 1997 р. «Про відносини держави з Католицькою церквою маріатів в Республіці Польща» (ст. 9), а також до закону від 17 травня 1989 р. «Про гарантії свободи совісті та віросповідання» (ст. 42).

Статтею 42 закону «Про гарантії свободи совісті та віросповідання» в контексті святкувань некатолицьких свят зазначається, що міністр праці і міністр освіти і виховання, міністр вищої школи в погодженні з міністром у справах релігій окремим розпорядженням визначають умови звільнення, про які йдеться в п. 1 і 2.

Такі умови в подальшому було передбачено спільним розпорядженням міністрів праці і соціальної політики та народної освіти від 11 березня 1999 р. Про звільнення від праці і навчання осіб які належать до церков і інших релігійних організацій щодо святкування релігійних свят, які не є днями законодавчо визначеними вільними від праці.

Згідно п. 1 та 2 тексту розпорядження, представники інших (некатолицьких) релігійних вірувань за власним бажанням можуть отримати звільнення з роботи і навчання, подавши відповідну заяву до керівництва не менш як за 7 днів. Однак ці дні вони мають відпрацювати [8].

Безпосередньо такими святковими днями в контексті звільнення від праці і навчання, згідно партикулярних/індивідуальних законів є: Велика П'ятниця (день пам'яті смерті Ісуса) та свято Сходження на небо Ісуса для представників Євангельсько-реформаційної церкви, Євангельсько-методичної церкви, Євангельсько-аугсбургської церкви, П'ятидесятницької церкви та Церкви християн-баптистів; також окремо для п'ятидесятників другий день П'ятидесятниці; 31 жовтня – свято реформації для лютеран; кожна субота для адвентистів

⁴ Закон від 18 січня 1951 р. Про дні вільні від праці (з відповідними змінами від 1960 р., 1989 р., 1990 р. та 2010 р.).

сьомого дня; 2 серпня – свято Об'явлення великого милосердя, 23 серпня – свято Крові дорогоцінного Ісуса і Материнської жертви для маріатів.

Отже, державою враховано право представників некатолицьких релігійних організацій щодо святкування своїх релігійних свят в дні, які не визначені законодавчо вільними від праці. Однак дане право тільки частково враховує принцип рівноправного застосування правових норм для всіх релігійних організацій, оскільки, по-перше, розповсюджується не на всі релігійні меншини Польщі, по-друге, передбачає відпрацювання представниками некатолицьких релігійних організацій вільного дня з приводу релігійного свята, що в свою чергу не передбачено для представників католицької церкви.

Впродовж останніх п'яти років представники некатолицької релігійної спільноти активно піднімають питання щодо можливості звільнення віруючих від праці і навчання в святкові дні без умови подальшого відпрацювання. Зокрема, зазначене питання було предметом розгляду на засіданнях наступних консультативно-дорадчих органів: Спільного об'єднання представників уряду Польщі і Святого собору єпископів, Спільного об'єднання у справах Католицької церкви візантійсько-українського (греко-католицького) обряду та Спільної комісії представників уряду Польщі і Польської екуменічної ради та інших.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Підсумовуючи викладений матеріал, зазначимо, що безпосередніми проблемними питаннями діяльності релігійних меншин Польщі, які потребують вирішення є: наявність анахронізмів в партикулярних законах регулюючих відносини держави і Мусульманських релігійних об'єднань в РП та Караїмських релігійних об'єднань в РП; можливість практичного втілення права на укладання партикулярних/індивідуальних законів між державою і некатолицькими релігійними об'єднаннями; визнання державою релігійного шлюбу, для всіх некатолицьких релігійних організацій, на рівні з цивільним шлюбом; набуття права звільнення від праці і навчання в дні церковних і релігійних свят без умови їх відпрацювання. Відносно узагальненого стану існування вказаних проблемних питань зазначимо, що час від часу представники релігійної меншості порушують ці питання перед представниками владних структур, однак на сьогоднішній день дані питання залишаються без належного розгляду з боку відповідних уповноважених державних органів. Дана ситуація обумовлена відсутністю чітких механізмів вирішення порушених питань, а також недостатньою активністю відносно відстоювання своїх інтересів з боку представників релігійних меншин.

Для прискорення вирішення окреслених питань необхідно створити відповідні робочі групи при Міністерстві адміністрації і цифризації по вирішенню окреслених питань, з залученням до них представників зацікавлених релігійних організацій. В свою чергу, представникам некатолицької спільноти, для пришвидшення даного процесу, необхідно більш активно заявляти про свої проблемні питання перед представниками влади. Перспективою подальших досліджень окресленої проблематики можуть слугувати наукові розвідки щодо огляду проблемних питань у діяльності католицької спільноти Польщі.

Література

1. Interpelacja w sprawie kierunków polityki wyznaniowej państwa w stosunku do kościołów i związków religijnych innych niż Kościół katolicki – ponowna [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.akty4.principle.com.pl/int1-576.html>
2. Januchowski A. Zagadnienia związane z interpretacją art. 25 ust. 4 i 5 Konstytucji / Arkadiusz Januchowski // Studia z prawa wyznaniowego. – Lublin: Wydawnictwo KUL, 2007. – Tom. 10. – S. 261-279.
3. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Stan prawny na dzień 2 stycznia 2011 roku. – Toruń: Wydawnictwo Literat, 2011. – 76 s.
4. Kościoły i związki wyznaniowe wpisane do rejestru kościołów i innych związków wyznaniowych. Oficjalna strona internetowa Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mac.gov.pl/wp-content/uploads/2011/12/e-rejestr.pdf>
5. Kryteria dla kościołów do zawarcia umowy z rządem [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3349>
6. Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 lutego 2008 r. w sprawie ogłoszenia wykazu stanowisk, których zajmowanie upoważnia do sporządzenia zaświadczenia stanowiącego podstawę sporządzenia aktu małżeństwa zawartego w sposób określony w art. 1 par. 2 i 3 Kodeksu rodzinnego i

- opiekuńczego [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP20080180191>
7. Oświadczenie złożone przez senatora Ryszarda Knosalę // Sprawozdanie Stenograficzne z 12 posiedzenia Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniach 23 i 24 maja 2012 r. – Warszawa – S. 185.
 8. Rozporządzenie Ministrów pracy i polityki socjalnej oraz edukacji narodowej z dnia 11 marca 1999 r. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,1311/q,Zwolnienie.wiernych.z.pracy.i.nauki.z.powodu.swiat>
 9. Stanisz P. Źródła prawa wyznaniowego Rzeczypospolitej Polskiej / Piotr Stanisz // Mezglewski A. Prawo wyznaniowe, wydanie 3 / Mezglewski A., Misztal H., Stanisz P. – Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck, 2011. – S. 48-66.
 10. Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie ustaw – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks postępowania cywilnego, Prawo o aktach stanu cywilnego, ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19981170757>

Ludmila Vladychenko

**Problem questions of activity of religious minorities of Poland:
ways of improvement of the legislative providing**

There had been overviewed the certain issues regarding church-state complex of religious minorities in Poland. Particular focus has done on the presence of anachronisms in some regulations on the relationship between the state and certain religious organizations. There had been researched questions regarding the practical implementation by non-Catholic religious organizations of the right to adopting particular laws, procedures of recognition of religious marriage by the state etc. The author proposed ways and prospects for resolving these issues of religious minority by the state authorities.

Keywords: religious minorities, religious marriage, religious holiday, the particular law, anachronism.

Людмила Владыченко

**Проблемные вопросы деятельности религиозных меньшинств Польши:
пути усовершенствования законодательного обеспечения**

Осуществлен обзор проблемных вопросов государственно-конфессионального комплекса касающегося религиозных меньшинств Польши. Акцентировано внимание на наличии анахронизмов в партикулярных нормативно-правовых актах, регулирующих отношения государства и некоторых религиозных организаций. Рассмотрены вопросы практической реализации некатолическими религиозными объединениями права на: заключение партикулярных законов, процедуры признания государством религиозного брака и т.д. Рассмотрены перспективы решения представителями государственных структур указанных проблемных вопросов религиозных меньшинств страны.

Ключевые слова: религиозные меньшинства, религиозный брак, религиозный праздник, партикулярный закон, анахронизм.